

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 201/02-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. marca 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Alexandra Bröstla v konaní o sťažnosti J. H., bytom K., a A. H., bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R. B., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice – okolie vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 305/94 takto

r o z h o d o l:

1. Základné právo J. H. a A. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice – okolie vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 305/94 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice – okolie **p r i k a z u j e** , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 305/94 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. H. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie vo výške 25 000 Sk.

4. A. H. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie vo výške 25 000 Sk.

5. Okresný súd Košice – okolie j e p o v i n n ý nahradiť J. H. a A. H. trovy konania vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet advokáta JUDr. R. B., K.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 23. októbra 2002 doručené podanie J. H., bytom K., a A. H. (ďalej len „sťažovatelia“), bytom K., zastúpených advokátom JUDr. R. B., K., označené ako „Sťažnosť“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovatelia namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice – okolie (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 305/94. Vo svojej sťažnosti ďalej uviedli:

„Sťažovatelia podali dňa 6. 7. 1994 na Okresný súd Košice – okolie (pôvodne Okresný súd Košice vidiek) žalobu voči žalovanému J. R., ktorou sa domáhali vydania bezdôvodného obohatenia. ...

Prvé pojednávanie sa uskutočnilo až po roku od podania žalobného návrhu, t. j. dňa 19. 4. 1994 (pozn. správne má byť uvedené 1995).

Dňa 26. 4. 1995 sťažovateľ v prvom rade podal na súd vyjadrenie vo veci samej, ktoré zároveň podložil relevantnými listinnými dôkazmi.

Z predložených materiálov vyplýva, že ďalšie pojednávanie vo veci bolo vytýčené až po takmer troch rokoch od prvého pojednávania, a to na deň 6. 3. 1998.

V júni a septembri 1999 sa uskutočnili ďalšie dve pojednávania vo veci.

Posledné pojednávanie vo veci sa uskutočnilo dňa 16. 2. 2001. Na tomto pojednávaní, teda až po takmer siedmich rokoch po začatí konania, súd nariadil znalecké dokazovanie vo veci a pojednávanie vo veci odložil na neurčito. Samotné uznesenie súdu o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení súdneho znalca bolo vyhotovené až po viac ako roku, a to dňa 12. 4. 2002.

Z vyššie uvedených skutočností je zrejmé, že konanie na súde neprebíha bez zbytočných prieťahov. Samotné konanie je poznačené viac ako ročnými prestávkami medzi jednotlivými pojednávaniami a neúmerne dlhou dobou zabezpečovania dôkazu vo forme znaleckého posudku.

Sťažovateľ v prvom rade sa na priebeh konania sťažoval podaním sťažnosti zo dňa 6. 2. 2002 adresovanú do rúk predsedu Okresného súdu Košice – okolie a žiadal prešetrenie prieťahov v konaní. ...

Sťažovateľovi v prvom rade je následne doručená odpoveď Okresného súdu Košice – okolie zo dňa 9. 5. 2002, podpísaná podpredsedom súdu JUDr. J. Ch., v ktorej sa konštatuje, že sťažnosť je dôvodná, lebo vznikol v konaní pred súdom prieťah od 16. 2. 2001 do 22. 2. 2002. ...

Vzhľadom na vyššie uvedené skutkové a právne okolnosti sťažovateľa žiadajú Ústavný súd SR, aby vo veci nálezom takto rozhodol:

1. Základné právo sťažovateľov, právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, zaručené ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, bolo v konaní Okresného súdu Košice – okolie pod č. k.: 13 C 305/94, porušené.

2. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi v prvom rade primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, ktoré je Okresný súd Košice – okolie povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi v druhom rade primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, ktoré je Okresný súd Košice – okolie povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a po zistení, že spĺňa všetky zákonom predpísané všeobecné a osobitné náležitosti a že nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, ju 30. októbra 2002 prijal na ďalšie konanie.

Ústavný súd sa 13. novembra 2002 podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o vyjadrenie k prijatej sťažnosti sťažovateľov. S rovnakou žiadosťou sa obrátil aj na sťažovateľov.

Sťažovatelia v odpovedi na výzvu doručenej ústavnému súdu 22. novembra 2002 oznámili, že *„netrvajú na ústnom pojednávaní ústavného súdu v konaní vedenom na Ústavnom súde pod č. k. II. ÚS 201/02 a vyslovujú súhlas s tým, aby Ústavný súd od ústneho pojednávania vo veci ich sťažnosti upustil“*.

Z vyjadrenia podpredsedu okresného súdu z 28. novembra 2002 (doručeného ústavnému súdu 5. decembra 2002 sp. zn. Spr. 2092/02) vyplynulo:

„... Po preskúmaní som zistil, že pán H. podal sťažnosť na priedahy predsedovi okresného súdu dňa 8. 2. 2002. Listom zo dňa 9. 5. 2002 pod Spr. 2056/02 mu bola daná odpoveď, v ktorej sa konštatovalo, že sťažnosť bola dôvodná, lebo v konaní pred súdom vznikol priedah za obdobie od 16. 2. 2001 do 22. 2. 2002.

V súčasnej dobe sa spis 14 C 305/94 nachádza od 11. 7. 2002 u súdneho znalca Ing. M. V. za účelom vypracovania znaleckého posudku.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde dávame súhlas ako účastník konania, aby sa upustilo od ústneho pojednávania.“

Okresný súd na výzvu ústavného súdu zaslal 14. februára 2003 spis sp. zn. 13 C 305/94.

Na výzvu ústavného súdu sťažovatelia v podaní doručenom ústavnému súdu 10. marca 2003 a označenom ako „Trovy konania“ uviedli:

„Trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vyčísľujem v zmysle § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. Ministerstva spravodlivosti SR o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb nasledovne:

*1. tarifná odmena za dva úkony právnej pomoci (hodnota právneho úkonu 4 270,- Sk):
prevzatie a príprava zastúpenia*

- podanie písomnej sťažnosti na Ústavný súd

spolu: 8 450,- Sk

2. dvakrát režijný paušál vo výške 100,- Sk

spolu: 200,- Sk

Celkovú výšku trov právneho zastúpenia vyčísľujem na 8 740,- Sk. “

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným ...rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka súdneho konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Ústavný súd s použitím uvedených kritérií preskúmal doterajšie konanie pred okresným súdom vedené pod sp. zn. 13 C 305/94 a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, v konaní pred okresným súdom vedenom pod sp. zn. 13 C 305/94 ide o žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia (z neplatnej zmluvy o nájme nebytového priestoru). So zreteľom na to, že aplikácia príslušnej právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku je stabilizovaná, opiera sa o judikatúru vo veciach „bezdôvodného obohatenia, resp. neoprávneného majetkového prospechu“ a obsahuje aj metodiku postupu všeobecných súdov v uvedených sporoch, vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov, toto bolo počas celého doterajšieho priebehu súdneho konania súčinnosť (pri zisťovaní bydliska odporcu, ale aj v priebehu samotného dokazovania) a nijako neprispelo k doterajšej dĺžke súdneho konania (neúčast' sťažovateľov na pojednávaní 1. marca 2000 vyplynula z nevykázaného doručenia).

3. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či nedošlo k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní sp. zn. 13 C 305/94, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že vo veci bolo doteraz nariadených sedem pojednávaní, z ktorých boli iba dve zásadnej povahy (19. apríla 1995 a 17. septembra 1999).

Po podaní žaloby okresný súd pred nariadením pojednávania zisťoval pobyt odporcu, pričom zistením dospel k rovnakému výsledku, o ktorom ho informoval aj navrhovateľ v záujme urýchlenia konania ešte 24. novembra 1994.

Prvé pojednávanie 19. apríla 1995 sa konalo za účasti oboch strán, pričom v jeho rámci boli prednesené návrhy oboch účastníkov.

Druhé pojednávanie bolo nariadené na 6. marec 1998. Na pojednávanie sa nedostavil odporca, ktorý podľa poštového doručovateľa zomrel. Z tohto dôvodu okresný súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom zistenia dedičov.

Ďalšie pojednávanie nariadené na 23. jún 1999 bolo odročené z dôvodu, že právny zástupca zákonnej zástupkyne odporkyne prevzal splnomocnenie na jej zastupovanie až 22. júna 1999. Pojednávanie nariadené na 23. júl 1999 bolo odročené preto, lebo odporkyňa odcestovala do zahraničia.

Sťažovatelia predložili 26. júla 1999 okresnému súdu návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Okresný súd uznesením z 22. septembra 1999 rozhodol o nariadení predbežného opatrenia do právoplatného a vykonateľného rozhodnutia sporu vedeného pod sp. zn. 13 C 305/94 (zákaz disponovať s nehnuteľnosťou vykonateľný 15. októbra 1999).

Pojednávanie, ktoré sa konalo 17. septembra 1999, bolo po prednesení zásadných stanovísk účastníkov odročené na neurčito za účelom posúdenia navrhovaného dokazovania (výsluch svedka, potreba predloženia znaleckého posudku).

Pojednávanie nariadené na 1. marec 2000 bolo odročené pre neúčast' navrhovateľa (nevykázané doručenie).

Nový právny zástupca zákonnej zástupkyne odporkyne, ktorý prevzal splnomocnenie na zastupovanie v tejto veci 10. apríla 2000, žiadal nenariad'ovať pojednávanie, pretože má záujem o mimosúdne vypořádanie. Keďže k dohode nedošlo, okresný súd 15. januára 2001 nariadil ďalšie pojednávanie na 16. február 2001. Toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania (po viac ako 6 rokoch od podania žaloby). Okresný súd uznesením č. k. 13 C 305/94-78 z 12. apríla 2002 po vypočutí účastníkov konania ustanovil znalca z odboru stavebníctvo – oceňovanie stavebných prác Ing. M. V., K., ktorému bolo toto uznesenie doručené 24. júna 2002 a spis zaslaný 11. júla 2002. Po dostavení sa znalca na okresný súd bez predvolania 10. septembra 2002 a jeho žiadosti o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku okresný súd s predĺžením lehoty súhlasil. Po urgenciách z 22. novembra 2002, 16. decembra 2002 a 15. januára 2003 súdny znalec 11. februára 2003 doručil spis okresnému súdu.

Prieťahy v období od 16. februára 2001 do 22. februára 2002 uznal vo svojom vyjadrení aj podpredseda okresného súdu.

Ústavný súd vyhodnotil vyššie uvedený postup okresného súdu a dospel k záveru, že v konaní sp. zn. 13 C 305/94 došlo k zbytočným prieťahom v období od apríla 1995 do februára 1998, ako aj v období od februára 2001 do februára 2002 (t. j. v celkovej dĺžke takmer 4 rokov), a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

III.

Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 13 C 305/94 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy, v zmysle ktorého „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia k otázke rozsahu a odôvodnenia primeraného finančného zadosťučinenia uviedli:

„Vzhľadom k tomu, že neadekvátnou a nedostatočnou právnou ochranou zapríčinenou nečinnosťou súdu a zbytočnými prieťahmi v konaní boli porušené základné práva sťažovateľov garantované ustanovením článku 48 ods. 2 ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, sťažovatelia žiadajú Ústavný súd Slovenskej

republiky, aby im každému priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, a to z dôvodov uvedených a ozrejmých v sťažnosti (pretrvávajúca právna neistota).“

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby konal bez zbytočných priet'ahov, bol toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho (a aj vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti) považoval preto za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľom v dôsledku toho vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými priet'ahmi vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 350/94, berúc do úvahy, že sťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu, rozhodol, že sumu 25 000 Sk pre každého z nich možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľom náhradu trov vo výške 8 000 Sk (§ 1 ods. 3, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2002, ktorá bola 11 963 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony v plnej výške 3 900 Sk a po 100 Sk režijný paušál.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2003